

Extramuralisering langdurige zorg en huisvestingsopgaven

Hans van den Moosdijk, Casa Consult, september 2014

Wat is het effect van de extramuralisering in de zorg voor het wonen in uw gemeente? Het langer zelfstandig wonen van ouderen en zorgbehoevenden vraagt om antwoorden. Wat betekenen steeds meer ouderen, minder intramurale zorgplaatsen, minder financiële ruimte voor nieuwbouw en een grotere vraag naar geschikte woonruimte?

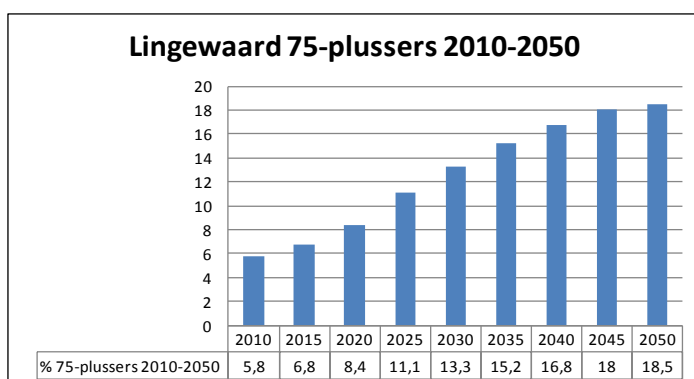
Wat is het probleem?

Er zijn veel gegevens op landelijk of regionaal niveau beschikbaar over de te verwachten opgaven. Vertaling naar het lokale gemeentelijke niveau ontbreekt echter veelal. En als de lokale opgaven in beeld zijn welke antwoorden zijn dan mogelijk? Liggen de oplossingen in de bestaande woningvoorraad en zorgvastgoed? Of is nieuwbouw aan de orde? Wat willen de ouderen en zorgbehoevenden zelf? En niet onbelangrijk hoe komt u met partners tot uitvoering? Waar begin je en met wie? Wie is regisseur en wie investeert? Welke instrumenten zijn beschikbaar of in ontwikkeling?

Als rekenvoorbeeld ga ik in deze notitie in op de huisvestingsopgaven in de gemeente Lingewaard, op de mogelijke antwoorden en op het proces om te komen tot een gedragen beleid.

De huisvestingsopgaven in Lingewaard in beeld

Begin van dit jaar bracht de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur haar advies uit over de gevolgen van de hervormingen van de langdurige zorg op de woningmarkt (langer zelfstandig, een gedeelde opgave van wonen, zorg en welzijn, januari 2014). Belangrijke constatering is dat de vraag naar wonen met zorg, wonen met diensten en andere geschikte woningen voor mensen met beperkingen sterk zal toenemen. Deze sterke groei komt door de vergrijzing en door verandering van het beleid. Mensen worden geacht langer zelfstandig te blijven wonen, immers mensen met een lagere zorgindicatie krijgen geen toegang meer tot intramuraal verblijf. De kanteling in de zorg is al een aantal jaren geleden ingezet en kent een laatste vertaling in het zorgakkoord van het kabinet-Rutte II.

In Lingewaard groeit het aandeel 75-plussers nog sterk. Was in 2010 nog maar bijna 6% 75-plus in 2050 is dat naar verwachting ruim 18%. Dat betekent dat het aantal 75-plussers in Lingewaard groeit van ruim 3.000 in 2013 naar bijna 9.600 in 2050. In 2020 is het aantal 75-plussers naar verwachting ruim 3.900.

Bron: bevolkingsprognose Gelderland 2012, provincie Gelderland, maart 2012

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft door ABF laten uitrekenen wat het zorgakkoord van het kabinet Rutte II betekent voor het verzorgd wonen (Herziening Monitor Investeren voor de Toekomst, Ministerie BiZa en KR, 30 maart 2014). De vergrijzing, het beleid ten aanzien van

extramuralisering en het langer thuis wonen van ouderen en mensen met (lichte) beperkingen heeft gevolgen voor de vraag naar verzorgd wonen¹, overige geschikte woningen² en reguliere woningen.

Zorgakkoord: indicatieve opgaven gemeente Lingewaard 2013-2021 (8 jaar)

Opgaven	2013-2021
verzorgd wonen	105 tot 140
overige geschikte woningen	520 tot 555
extra vraag reguliere woningen	165
Totale vraag agv demografie en zorgakkoord	825
behoefte bestaande intramurale plaatsen	-40

Bron: ABF Research, Herziening Monitor Investeren voor de Toekomst, maart 2014, bewerking Casa Consult

Op basis van de cijfers van ABF voor de WMO-regio Arnhem rekende ik de te verwachten ontwikkelingen voor de gemeente Lingewaard door. Tegenover een minder grote behoefte aan intramurale plaatsen (-40) staat een veel grotere behoefte aan geschikte woningen nabij voorzieningen met zorg op afroep (verzorgd wonen) en aan geschikte woningen waar planbare zorg geleverd wordt (overige geschikte woningen).

Bureau Companen rekende voor de Stadsregio Arnhem-Nijmegen al in 2013 de gevolgen van de kabinetsvoornemens door (Wonen met zorg in de Stadsregio, 25 februari 2013). Uitgaande van het scenario "extramuralisering ZZP1-4" heb ik op basis van deze cijfers een doorvertaling gemaakt voor de gemeente Lingewaard. Hierbij hield ik rekening met 50% extramuralisering van de ZZP 4-groep en met een vergelijkbare periode 2013-2021 als in de eerdere berekening van ABF.

Extramuralisering ZZP1-4: indicatieve opgaven gemeente Lingewaard 2013-2021 (8 jaar)

Opgaven	2013-2021
verzorgd wonen	155 tot 190
zorg aan huis	220 tot 255
Behoefte bestaande intramurale plaatsen	-60 tot -110

Bron: Companen, Wonen met zorg in de stadsregio, 25 februari 2013, bewerking Casa Consult

Companen komt tot een kleinere behoefte aan intramurale plaatsen in 2021. De vraag naar intramurale plaatsen is zelfs lager (-60 tot -110) dan die van ABF. Dit komt omdat ook rekening wordt gehouden met extramuralisering van de doelgroep VG en GGZ. Op basis van de Stadsregiocijfers is evenals door ABF een grote behoefte aan verzorgd wonen en overige geschikte woningen berekend.

¹ Verzorgd wonen= zelfstandige woning of wooneenheid geschikt voor ouderen of mensen met een (lichte) beperking, nabij zorgsteunpunt, zorg/verpleging op afroep (niet planbaar).

² Overige geschikte woningen= zelfstandige woning of wooneenheid meer geschikt voor ouderen of mensen met een (lichte) beperking, dan een reguliere woning. Gaat om wonen met diensten, overige ouderenwoning, ingrijpend aangepaste woningen en overige nultredenwoningen. Zorg/verpleging via thuiszorg (planbaar).

Antwoorden op de huisvestingsopgaven

Het in beeld brengen van de opgaven is één. Het bedenken van antwoorden is een tweede. In alle mij bekende studies en onderzoeken komt de gemeente naar voren als verantwoordelijk regisseur voor de huisvestingsopgaven als gevolg van de extramuralisering van de zorg.

Ouderen en zorgbehoevenden willen zolang mogelijk in hun eigen woning blijven wonen. Maar als ouderen, meestal om gezondheidsredenen, naar meer geschikte huisvesting moeten verhuizen, dan is het de vraag of die huisvesting in het eigen dorp of de eigen wijk wordt aangeboden. Soms moet zelfs naar buiten de gemeente worden verhuisd. Regionale afstemming van de huisvestingsopgaven is daarom aan de orde.

In onderstaand schema wordt ingegaan op de huisvestingsopgaven in een gemeente, mogelijke oplossingen, de spelers en specifieke aandachtspunten.

Opgaven	Oplossingen	Verantwoordelijken	Interessant
Vrijkomend zorgvastgoed	<ul style="list-style-type: none">• Doorexpluiten intramuraal• Omzetten naar zelfstandige wooneenheden• Verhuren andere doelgroep• Slopen/herontwikkelen	Woningcorporaties, zorginstellingen	<ul style="list-style-type: none">• Korting op verhuurdersheffing bij ombouw leegstaand verzorgingshuis naar zelfstandig zorgvastgoed
Aanpassen bestaande woningvoorraad	<ul style="list-style-type: none">• Subsidie verlenen• Informatie verstrekken• Domotica	Woningcorporaties, gemeente, burgers	<ul style="list-style-type: none">• Mantelzorgwoningen vergunningvrij plaatsen• Koppelen aan verbeteren energieprestatie woningen• Impulsplan Wonen provincie Gelderland
Aanvullende nieuwbouw	<ul style="list-style-type: none">• woonvormen die niet in bestaande voorraad zijn te realiseren	Woningcorporaties, ontwikkelaars	<ul style="list-style-type: none">• initiatief ZELF
Leefomgeving verbeteren	<ul style="list-style-type: none">• Woonservicezones• Voorzieningen: winkels, openbaar vervoer• Veiligheid: verkeer en sociaal	Gemeente	<ul style="list-style-type: none">• Woonkeur omgevingseisen

Mogelijke vervolgstappen

De opgaven zijn in beeld en mogelijke antwoorden zijn op een rij gezet. Wat kunt u vervolgens doen?

1. Verdieping en controle van de berekende opgaven:
 - gesprek met in ieder geval de woningcorporaties en zorgaanbieders actief in uw gemeente
 - een vertaling van de opgaven naar opgaven per dorp in uw gemeente
 - confrontatie van de opgaven met bestaande plannen van de huisvesters: welke plannen passen goed, welke behoeven aanpassing?
2. Bespreking van de uitkomsten, plannen en voornemens met de seniorenraad en participatieraad.
3. Maken van afspraken met woningcorporaties en zorgaanbieders voor de komende jaren.
4. Aanvullen van de woonvisie met een hoofdstuk wonen en zorg.

Hans van den Moosdijk
06-21716501
info@casaconsult.nl
www.casaconsult.nl